

Alenka Simikič

DOKUMENTACIJSKO GRADIVO O IZSELJENIŠTVU V SLOVENSKEM ETNOGRAFSKEM MUZEJU

Izseljeništa v Slovenskem etnografskem muzeju (v nadaljevanju SEM) ni doslej nihče načrtno preučeval; z ustanovitvijo novega kustodiata pa se bo zapolnila tudi ta vrzel. Prav zato v dokumentacijskem oddelku hranimo le malo gradiva in virov, ki bi bili lahko v pomoč pri tovrstnih raziskavah. Večina gradiva je prišla v muzej naključno, kar velja predvsem za fotografije, in sicer ob raziskovanju in preučevanju drugih tem, na primer kovaštva in kolarstva, noše, ovčarstva.

Milan in Marica Ličan izseljenca iz Avstralije, ki sta na razstavi o življenju avstralskih slovencev (SEM 1985) povedala svojo življenjsko zgodbo (Foto: Igor Mali)

1893, večina pa jih je iz časa pred prvo svetovno vojno in po njej. Prikazujejo izseljence iz Škocjanskih hribov, Predgrada, Dolenje vasi pri Cerknici, Šmartnega, Šmihela, Kostela, Planine pri Rakeku, Drenovega Griča, Pregarij v Brkinih, Kronovega, Mačkovec pri Novem mestu. Poleg tega hranimo tudi tri fotografije družine iz Selc, ki se je leta 1923 izselila v Brazilijo, skupinsko sliko Sočanov v Nemčiji, kjer so delali kot rudarji, ter šest fotografij izseljencev iz Francije. Pet fotografij je iz osemdesetih let tega stoletja. To so fotografije, ki jih je domov, v Selce pošiljal sin, ki je delal v Franciji kot avtoklepar, ena pa je približno iz leta 1925 in prikazuje slovensko igralsko skupino.

Izjema je sto fotografij izseljencev iz Avstralije, ki jih je muzej pridobil ob razstavi dr. Brede Čebulj Sajko leta 1985. Vsi drugi viri – terenski zapisi, podatki v statističnih obrazcih, terenska poročila pa se navezujejo na delo tako imenovanih Orlovih ekip in ekip, ki so jim sledile. Med najpomembnejše vire spadajo podatki v statističnih obrazcih, o čemer sem pisala že v *Slovenskem etnografu*¹ in pri tem opozorila tudi na to, da bi bilo izseljeništvu v teh krajih vredno posebne obravnave², kar je v svoji knjigi *Odmirajoči start svet vasi* nakazal tudi dr. Boris Kuhar³.

Fototeka

Poleg že omenjenih sto fotografij izseljencev iz Avstralije, ki prikazujejo pot v novo domovino, tamkajšnje življenje in obiske stare domovine, hranimo tudi 33 fotografij, ki so jih možje, otroci oziroma drugi sorodniki pošiljali domačim iz Amerike. Gre predvsem za portrete izseljencev. Najstarejša fotografija je iz leta

Terenski zapiski

Iz tako imenovanih Orlovih ekip so predvsem zapisi o izseljevanju v Ameriko, in sicer s terenov Šentjurij-Škocjan, Šmarje-Sap, Šentvid pri Stični, Žuzemberk in Marežige. Navedeno velja za pretipkane zapise (skupaj 25 enot), shranjene pod kazalkama izseljeništvu in prebivalstvu. V številu prepisanih enot so zajeti tudi zapisi dr. Marije Makarovič s terena Notranjska.

Poročila o delu terenskih ekip

Med ohranjenimi poročili je omenjeno izseljeništvu v poročilu Fanči Šarf iz 21. ekipe, omenja izseljevanje v Ameriko in Francijo⁴ ter v poročilu Angelosa Baša iz 22. ekipe, v katerem je omenjeno izseljevanje z vidika gospodarskih razmer v Draščih. V poročilu je omenjeno izseljevanje v Ameriko in tudi Nemčijo, ki se je začelo prav v 60. letih.⁵

Statistični obrazci

Glede naštetih virov so morda statistični obrazci,⁶ ki so jih izpolnjevali v prvih sedmih ekipah, najbogatejši vir, ki nas lahko kljub dokajšnji starosti informacij (50 let) še vedno pripelje do informacij o izseljeništvu v krajih, kjer so ekipe raziskovale. Izseljeništvu je v statističnih obrazcih omenjeno pri opombah, v zvezi s katerimi naj bi navedli »kratko zgodovino rodbine glede na priselitve in odselitve, razvoj poklicev itd.«, povezano pa je navadno z nakupom ali najemom hiše. V rubriki »Družinski popis« je podrubrika »Izseljeni v tujino«, kamor so člani ekipe vpisovali le število izseljenih ter spol, ne pa kraja, kamor so se izselili, ne časa izselitve. Na žalost s tem končujem poročilo o dokumentacijskem gradivu in virih, ki jih o tej temi hrani SEM. Kljub temu

upam, da bo prihodnjim raziskovalcem v tako ali drugačno pomoč.

1 Alenka Simikič. Iz arhiva Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani. Statistični obrazci 1. terenske ekipe (Sentjurij-Škocjan). - Slovenski etnograf 1983-1987 (izšlo 1988), št. 31, 123-180.

2 Prav tam, str. 168.

3 Dr. Boris Kuhar, Odmirajoči stari svet vasi, Ljubljana 1972, str. 203-207.

4 Poročilo o delu v ekipi SEM v okolici Škocjana na Dolenjskem od 22. 6. do 5. 7. in od 26. do 28. 7. 1964, tipkopis.

5 Poročilo o terenskem delu v Draščih od 5. do 10. 10. 1965, tipkopis.

6 Več o statističnih obrazcih, sestavi in izpolnjevanju v članku Alenke Simikič. Iz arhiva Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani.

Jana Cvetko in Ksenija Medved

RAZISKOVANJE IZSELJENIŠTVA IN ZDOMSTVA V BARAGOVIMU MUZEJSKI KNJIŽNICI TER ARHIVU SLOVENSKEGA VERSKEGA MUZEJA V STIČNI

Baragova knjižnica, ki deluje v okviru Slovenskega verskega muzeja v samostanu v Stični, je muzejska knjižnica, ki jo glede na organizacijo dela uvrščamo med specialne knjižnice. Knjižno gradivo pokriva več strokovnih področij. Njena naloga je dajati informacije, pridobivati in obdelovati gradivo. Muzejska knjižnica je namenjena določenemu krogu uporabnikov: študentom, znanstvenim in strokovnim delavcem. Begunske izdaje, ki niso smele po redni poti prihajati v našo državo, hranimo v Stični in jih nima v celoti niti NUK.

Baragova Knjižnica in njen ustanovitelj Karel Ceglar

Knjižni fond za Baragovo knjižnico je zbral in uredil Karel Ceglar. Selezijanski duhovnik, Karel Ceglar, stiški rojak, se je rodil 19. septembra 1912. Mašniško posvečenje je prejel leta 1939. Po drugi svetovni vojni je moral zdoma. Živel je v ZDA in Kanadi. Njegovi nagibi po zbiranju in ohranjanju dragocenega knjižnega ter arhivskega gradiva so zajemali slovenske izseljence. Zavedal se je, da zbira za prihodnje rodove literaturo, ki je bila v matični državi izrinjena, zapostavljena in včasih prepovedana.

Zavedal se je tudi pomena dela misijonarja Friderika Barage. Bil je njegov zvesti »zasledovalec«. Za Barago se je začel zanimati predvsem po letu 1985. Najprej je zbral slovensko literaturo, ki je izhajala v ZDA, Argentini, Avstraliji in Kanadi. Nato je zbral knjige, ki jih je napisal Friderik Baraga, in literaturo o njem. Leta 1987 je izdal knjigo Slovenci v Kanadi. Leta 1991 je bila natisnjena Baragiana I, ki vsebuje popis Baragovih del, in leta 1992 Baragiana II, v kateri je zajeta bibliografija. Načrtujejo petnajst zvezkov, tretji, Baragova korespondenca od rojstva do leta 1830, ko je odpotoval v Ameriko, pa je tik pred izidom. Napisal je tudi